

קצוץ הלכות

ר' צבי יעקב שטיין | ליל הסדר

לפני הסדר

• יתחיל הסדר מיד¹.

• יאמר כל סימן במקומו, דהיינו יאמר 'קדש' לפני קדש, 'ורחץ' לפני ורחץ וכו'².

קדש

• אם אפשר³, לא ימזוג הכוס בעצמו אלא אחר ימזוג לו⁴.
• לפני קידוש יזכיר להמסובים שיכוונו לקיים שלש מצוות אלו בשעת קידוש⁵:

1. מצות קידוש היום.

2. סיפור יציאת מצרים.

3. כוס ראשון מתקנת רבנן של ארבע כוסות

גם יזכיר לכולם שישתו לפחות מלא לוגמיו⁶.

• שיעור הכוס:

• לכתחלה, 5.2 אונס⁷.

• טוב, 3.3 אונס⁸.

• בעת הצורך, 2.9 אונס⁹.

• שיעור השתייה:

• כל הכוס, איזה גודל שהיא¹⁰.

• רוב הכוס, איזה גודל שהיא¹¹.

• רביעית [שיעורו לעיל]¹².

• רוב רביעית [מלא לוגמיו]¹³.

• עדיף שיקח כוס קטנה שמחזיק שיעור רביעיתו וישתה כולה, מליקח כוס גדולה ולא ישתה כולה.

• לכתחלה ישתה שיעור הנ"ל בבת אחת¹⁴. ואם לאו, ישתה לכה"פ בתוך שתי דקות, ובתוך תשע דקות יצא בדיעבד¹⁵.

• לכתחלה יקח יין עם לפחות 4% כהול¹⁶, אבל יוצא גם

במיץ ענבים¹⁷.

• לכתחלה יקח יין אדום¹⁸ ואינו מבושל¹⁹ אבל אינו מעכב.

• יאכול וישתה בהסיבה, ואם אכל או שתה בלא הסיבה לא יצא²⁰.

• אשה אינה צריכה הסיבה²¹.

• הסיבה צריכה להיות על דבר אחר, הטייה באויר אינה כלום²².

• מצוה לחלק לתינוקות קליות ואגוזים [ממתקים]²³.

• אם היה מים על השולחן או שהיה בדעתו לשתות מים אחר קידוש, מותר לשתות בין הכוסות²⁴.

ורחץ

• נוטלים ידים קודם טיבול כרפס, אף על פי שאין נוהגים בנטילה בשאר ימות השנה²⁵.

• אין מברכין על נטילה זו²⁶.

כרפס

• יאכל פחות מכזית²⁷.

• כשמברך בורא פרי האדמה, יכון לפטור המרור²⁸.

• אינו צריך להסב, ואם רוצה רשאי²⁹.

יחץ

• יבצע מצה האמצעית לשנים, וחציה הקטנה יניחה בין שני המצות³⁰.

• יזהר שיהא שיעור כזית בכל חצי³¹.

• יעטוף חצי הגדולה במפה וישמרנה לאפיקומן³².

מגיד

• יכוון לצאת ידי מצות עשה דאורייתא של סיפור יציאת מצרים³³.

- יבצע ממצה עליונה ומהפריסה ביחד, ויאכל משניהם כזית⁵⁵.
- שיעור המצה:
- לכתחלה: קצת יותר מ1/3 של יד, או 2/3 של מצה מכונה.
- טוב: 1/4 של יד, או 1/3 של מצה מכונה.
- בדיעבד: גודל של כף יד.
- בכל אופן, השיעורים כוללים שני כזיתים, לכן אינו צריך להכפיל השיעורים הנ"ל.
- לכתחלה יאכל המצה תוך שתי דקות, ובדיעבד עד תשע דקות⁵⁶.
- רבים נוהגים שאין טובלים המצה במלך בליל הסדר⁵⁷.
- היות שאין מספיק מצה בהקערה לחלק לכל המסובים שני כזיתים, לכן קודם שנוטל ידיו יחלק לכל המסובים שיעור אכילת מצה, ואחר שיברך יחלק לכולם מקצת מהמצה השלימה והפרוסה⁵⁸.
- לא יפסיק בדיבור באמצע אכילת מצה [אפילו בדברים הנוגעים לסעודה].
- לא יפסיק בדיבור שאינו מענין הסעודה עד אחר אכילת כורך⁵⁹.
- יאכל בהסיבה⁶⁰. אם לא אכל בהסיבה, יאכל כזית בהסיבה⁶¹.

מרור

- יכוון לצאת ידי מצות אכילת מרור⁶².
- יטביל המרור בחרוסת ואחר כך ינער החרוסת⁶³.
- שיעור אכילת מרור:
- לכתחלה: שיעור נפח של 1.69 אונס.
- טוב: שיעור נפח של 1.1 אונס.
- בדיעבד: שיעור נפח של 0.7 אונס.
- לכתחלה יאכל המצה תוך שתי דקות, ובדיעבד עד תשע דקות⁶⁴.
- יאכלנה בלא הסיבה⁶⁵.
- צריך ללעוסה המרור קודם שיבלענה⁶⁶.

כורך

- ישתמש עם המצה התחתונה⁶⁷.
- הטיבול בחרוסת תלוי במנהג⁶⁸.

- יגביה הקערה (המצות) בשעה שאומר הפיסקא 'הא לחמא עניא'³⁴.
- מוזגין כוס שני אע"פ שלא ישתה ממנה עד אחר אמירת ההגדה³⁵.
- הכוס אינה צריכה שטיפה והדחה, יכולים להשתמש גם עם היין שנשארו³⁶.
- אחרי שכבר מזוגו הכוס, לכתחלה לא ישתה מים וכדו'³⁷.
- המצות יהיו מגולים בשעה שאומר ההגדה³⁸.
- יש אומרים שאין להביא שום מצות אחרות על השלחן עד מוציא מצה³⁹.
- יכסה המצות בשעה שמגביה הכוס⁴⁰.
- ילדים הקטנים קודמים לילדים הגדולים בשאלת מה נשתנה⁴¹.
- אף שבניו ובנותיו שוים המצות סיפור יציאת מצרים. בנו קודם למה נשתנה מבתו⁴².
- יאמר או יתרגם ההגדה בלשון שכולם מבינים, כולל נשים וקטנים⁴³.
- אין לומר הגדה בהסיבה, אלא יאמרה באימה ויראה⁴⁴.
- כשמגיע לפיסקא 'והיא שעמדה', יגביה הכוס, ושים לב לגלות המצות אחר כך⁴⁵.
- אסטניס אינו צריך לזרוק מהכוס באמירת עשר מכות באצבעו, אלא על ידי שפיכה⁴⁶.
- כשיגיע ל'מצה זו' וכן ל'מרור זו', יגביה המצה האמצעית והמרור⁴⁷.
- אבל כשיגיע ל'פסח שהיו אבותינו' לא יאחוז הזרוע בידו רק יביט עליו⁴⁸.
- משיגיע ל'לפיכך' יגביה הכוס, עד ברכת בורא פרי הגפן, וכסה המצות⁴⁹.

רחצה

- אף שידי נשארו נקיים מרחיצה אחרונה⁵⁰, חייב לרחצם שוב בברכה⁵¹.
- אם יודע בוודאות שידי נקיים, טוב שיטמא אותם ע"י נגיע בנעליו ובכך יתחייב בברכה⁵².

מוציא מצה

- יכוון לצאת מצות עשה דאורייתא של אכילת מצה⁵³.
- יאחז שלשת המצות בשעה שמברך המוציא, ואחר כך יניח התחתונה ויברך על אכילת מצה⁵⁴.

• שיעור המצה לכורך:

• קצת יותר מ $\frac{1}{4}$ של יד, או $\frac{1}{3}$ של מצה מכונה.

• בדיעבד: כגודל כף היד.

• שיעור מרור לכורך:

• לכתחלה: שיעור נפח של 1.1 אונס.

• בדיעבד: שיעור נפח של 0.7 אונס.

• לכתחלה יאכלנה המצה תוך שתי דקות, ובדיעבד עד תשע דקות⁶⁹.

• יאכלנה בהסיבה⁷⁰, אם לא אכל בהסיבה אינו צריך לחזור⁷¹.

• יאמר 'זכר למקדש כהלל' קודם האכילה⁷², ויש אומרים אותה אחר האכילה⁷³.

שולחן עורך

• לכתחלה יאכל כל הסעודה בהסיבה⁷⁴.

• רבים נוהגו שאין מטבילים מאכלים בליל הסדר⁷⁵.

• לא יאכל הרבה יותר מדי כדי שלא יאכל אפיקומן אכילה גסה⁷⁶.

• רבים נוהגים לאכול ביצה קשה⁷⁷.

• אין לאכול בשר או עוף צלי⁷⁸.

צפון

• ישים לב שלכמה דעות הוא עיקר מצות אכילת מצה⁷⁹.

• יאכלנו בהסיבה⁸⁰.

• אם נאבד או נתקלקל יקח מצה אחרת⁸¹.

• יאכלנו קודם חצות⁸².

• לא יאכלנו בשני מקומות⁸³.

• שיעור אכילת מצה לאפיקומן:

• לכתחלה: קצת יותר מ $\frac{1}{3}$ של יד או $\frac{2}{3}$ של מצה מכונה.

• טוב: $\frac{1}{4}$ של יד או $\frac{1}{3}$ של מצה מכונה.

• בדיעבד: גודל של כף היד.

• אין לאכול אחר אפיקומן⁸⁴, אם אכל או שתה יחזור ויאכל כזית מצה לשם אפיקומן⁸⁵.

• מותר לשתות מים או מי סודה⁸⁶, שאר משקאות תלוי לפי הצורך⁸⁷.

• בליל שני מותר לשתות אפילו שאר משקים⁸⁸.

ברך

• אם הכוסות אינם נקיים, צריכים שטיפה והדחה⁸⁹.

• אם יש זימון, הבעל הבית מברך⁹⁰.

• מוזגין כוס מיוחד לאליהו הנביא⁹¹.

• פותחין את הדלת⁹².

• כולם אומרים 'שפוך חמתך'⁹³.

הלל

• מוזגין כוס רביעי⁹⁴.

• זהו פעם היחיד שאומרים הלל מיושב⁹⁵.

• אין מברכים על הלל

• אם יש זימון של גדולים [כולל נשים] או אפילו קטנים⁹⁶, הבעל הבית הודו לה' ואנא לה' בקול והמסובים עוננין אחריו, כמו בבית הכנסת⁹⁷.

• עדיף שישתה רביעית שלמה כדי שיוכל לברך אחריה ברכה אחרונה⁹⁸.

נרצה

• חייב לעסוק בסיפור יציאת מצרים עד שתחטפנו שינה⁹⁹.

• אין קוראים קריאת שמע שעל המטה אלא פרשה ראשונה¹⁰⁰ וברכת המפיל¹⁰¹.

אלו הם עיקרי הלכות, ישנו שינויים במנהגים

1.	שולחן ערוך (סימן תעב סעיף א)	52.	ביאור הלכה (סימן תעה סעיף א ד"ה יטול ידיו)
2.	יסוד ושורש העבודה (שער ט פרק ו)	53.	משנה ברורה (סימן תעה סעיף קטן לד)
3.	משנה ברורה (סימן תעג סעיף קטן ט)	54.	משנה ברורה (סימן תעה סעיף קטן ב)
4.	רמ"א (סימן תעג סעיף א)	55.	שולחן ערוך (סימן תעה סעיף א)
5.	משנה ברורה (ריש סימן תעג)	56.	שו"ת חתם סופר (חלק ו סימן טז)
6.	שולחן ערוך (סימן רעא סעיף יג)	57.	רמ"א (סימן תעה סעיף א)
7.	חזון איש (קונטרס השיעורים אות יח)	58.	קובץ הלכות (פרק כח סעיף י')
8.	הגר"ח נאה (שיעורי תורה סימן ב סעיף יא)	59.	שולחן ערוך (סימן תעה סעיף א)
9.	קובץ הלכות (פרק כ סעיף כ)	60.	שולחן ערוך (סימן תעה סעיף א)
10.	קיצור שולחן ערוך (סימן קיט סעיף ב)	61.	משנה ברורה (סימן תעב סעיף קטן כב)
11.	שולחן ערוך (סימן תעב סעיף ט)	62.	משנה ברורה (סימן תעה סעיף קטן לד)
12.	משנה ברורה (סימן תעב סעיף קטן ל)	63.	שולחן ערוך (סימן תעה סעיף א)
13.	משנה ברורה (סימן תעב סעיף קטן ל)	64.	שו"ת חתם סופר (חלק ו סימן טז)
14.	רמ"א (סימן תעב סעיף טו)	65.	שולחן ערוך (סימן תעה סעיף א)
15.	משנה ברורה (סימן תעב סעיף קטן לד)	66.	שולחן ערוך (סימן תעה סעיף ג)
16.	מקדש ישראל (סימן תקסד)	67.	שולחן ערוך (סימן תעה סעיף א)
17.	הליכות שלמה (פרק ט סעיף יא)	68.	רמ"א (סימן תעה סעיף א)
18.	שולחן ערוך (סימן תעב סעיף יא)	69.	שו"ת חתם סופר (חלק ו סימן טז)
19.	משנה ברורה (סימן תעב סעיף קטן לט)	70.	שולחן ערוך (סימן תעה סעיף א)
20.	שולחן ערוך (סימן תעב סעיף ז)	71.	פרי חדש (סימן תעה סעיף א)
21.	שולחן ערוך (סימן תעב סעיף ד)	72.	שולחן ערוך (סימן תעה סעיף א)
22.	קובץ הלכות (פרק כא סעיף ז)	73.	ביאור הלכה (סימן תעה סעיף א ד"ה ואומר)
23.	שולחן ערוך (סימן תעב סעיף טז)	74.	רמ"א (סימן תעב סעיף ז)
24.	משנה ברורה (סימן תעג סעיף קטן טז)	75.	רמ"א (סימן תעו סעיף ב)
25.	שולחן ערוך (סימן תעג סעיף ו)	76.	רמ"א (סימן תעו סעיף א)
26.	שולחן ערוך (סימן תעג סעיף ו)	77.	רמ"א (סימן תעו סעיף ב)
27.	שולחן ערוך (סימן תעג סעיף ו)	78.	שולחן ערוך (סימן תעו סעיף א)
28.	משנה ברורה (סימן תעג סעיף קטן נה)	79.	רשב"ם (פסחים קיט, ב ד"ה אין מפטירין)
29.	שבלי הלקט (סימן ריח)	80.	שולחן ערוך (סימן תעז סעיף א)
30.	שולחן ערוך (סימן תעג סעיף ו)	81.	רמ"א (סימן תעז סעיף ב)
31.	הגדה של פסח מועדים וזמנים (עמוד נט)	82.	שולחן ערוך (סימן תעז סעיף א)
32.	שולחן ערוך (סימן תעג סעיף ו)	83.	רמ"א (סימן תעח סעיף א)
33.	משנה ברורה (ריש סימן תעג)	84.	שולחן ערוך (סימן תעח סעיף א)
34.	שולחן ערוך (סימן תעג סעיף ו)	85.	משנה ברורה (סימן תעח סעיף קטן א)
35.	שולחן ערוך (סימן תעג סעיף ז)	86.	שולחן ערוך (סימן תפא סעיף א)
36.	משנה ברורה (סימן תעג סעיף קטן סח)	87.	משנה ברורה (סימן תפא סעיף קטן א)
37.	ביאור הלכה (סימן תעג סעיף ג ד"ה הרשות)	88.	מקדש ישראל חלק ב סימן תשד)
38.	רמ"א (סימן תעג סעיף ז)	89.	משנה ברורה (סימן תעט סעיף קטן א)
39.	משנה ברורה (סימן תעג סעיף קטן סו)	90.	רמ"א (סימן תעט סעיף א)
40.	רמ"א (סימן תעג סעיף ז)	91.	משנה ברורה (סימן תפ סעיף קטן י')
41.	קובץ הלכות (פרק כו סעיף לג)	92.	רמ"א (סימן תפ סעיף א)
42.	קיצור שולחן ערוך (סימן קיט סעיף ד)	93.	רמ"א (סימן תפ סעיף א)
43.	רמ"א (סימן תעג סעיף ו)	94.	שולחן ערוך (סימן תפ סעיף א)
44.	משנה ברורה (סימן תעג סעיף קטן עא)	95.	משנה ברורה (סימן תפ סעיף קטן א)
45.	משנה ברורה (סימן תעג סעיף קטן עג)	96.	משנה ברורה (סימן תעט סעיף קטן ט)
46.	שער הצייון (סימן תעג סעיף קטן פא)	97.	רמ"א (סימן תעט סעיף א)
47.	שולחן ערוך (סימן תעג סעיף ז)	98.	משנה ברורה (סימן תעב סעיף קטן ל)
48.	מהר"י ווייל (סימן קצג)	99.	שולחן ערוך (סימן תפא סעיף ב)
49.	שולחן ערוך (סימן תעג סעיף ז)	100.	רמ"א (סימן תפא סעיף ב)
50.	משנה ברורה (סימן תעה סעיף קטן א)	101.	משנה ברורה (סימן תפא סעיף קטן ד)
51.	שולחן ערוך (סימן תעה סעיף א)		